

Sisäilmaongelmat voivat olla hankalia ja monisyisiä. Niiden mittaaminen ja selvittäminen ei aina ole yksiselitteistä. Usein myös ratkaisukeinojen löytäminen vie niin rahaa kuin aikaakin. Oikeat tekniset ratkaisutkaan eivät aina takaa onnistumista. Epäonnistuneella prosessin hoidolla ja huonolla viestinnällä voidaan tuhota paljon. Epäselvä informaatio, huhut ja huono viestintä eri osapuolten kesken voivat ylläpitää ja vahvistaa ongelmaa senkin jälkeen kun ongelman varsinaiset fyysiseen ympäristöön liittyvät pulmat on ratkaistu. Silloin käytettävissä olleet tekniset ja taloudelliset resurssit menevät hukkaan ja pahimmillaan työyhteisö voi jumiutua ongelmakierteeseen pitkäksi aikaa.

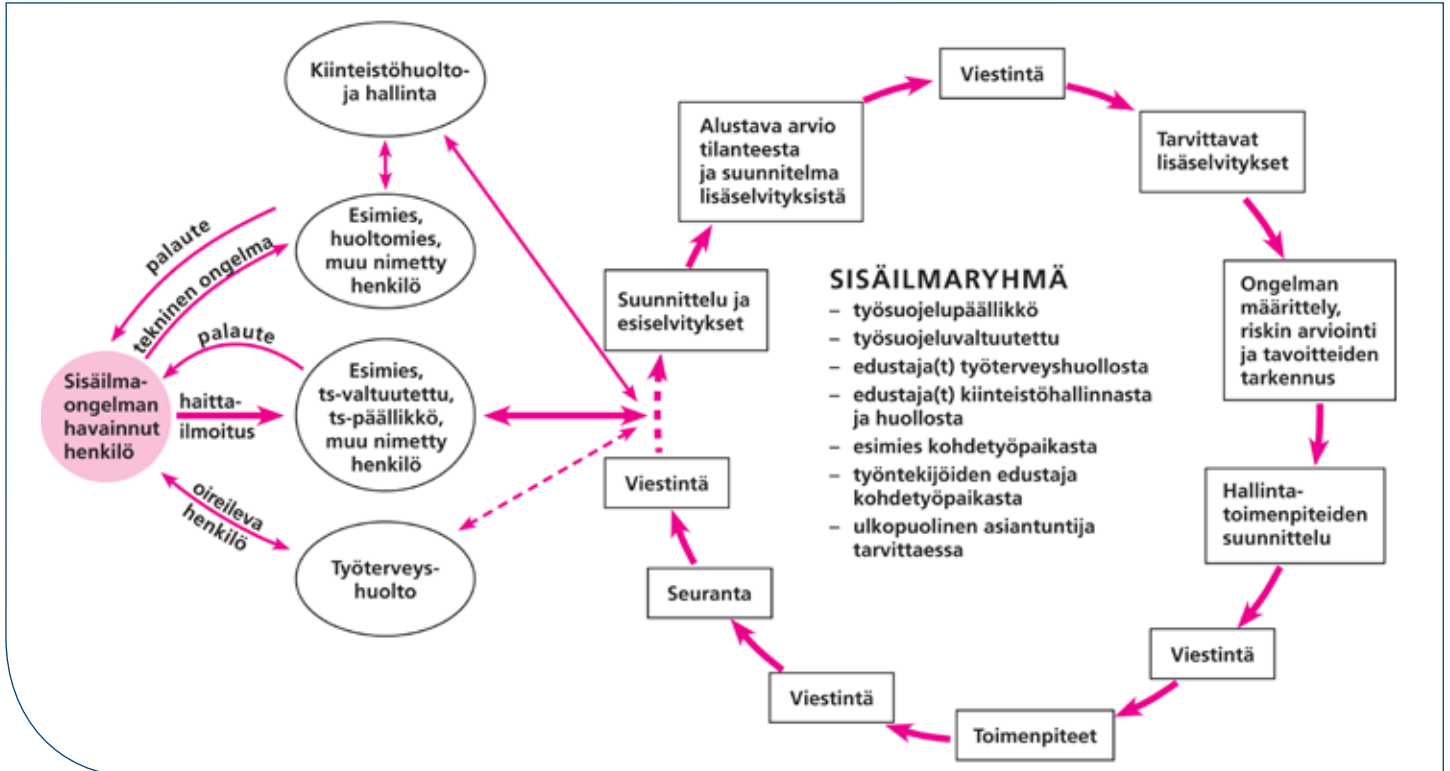
Työterveyslaitoksella on kehitetty ja testattu yhdessä työpaikkojen kanssa toimintamallia, joka parantaa vaikeiden sisäilmaongelmien hallintaa sekä ehkäisee ongelmien pitkittymistä ja hankaloitumista. Toimintamallissa korostuu tavoitteellinen, prosessinomainen ja pitkäjänteinen toiminta sekä eri toimijatahojen (kiinteistön omistaja, -huolto, työsuojelu, työterveyshuolto) kiinteä yhteistyö ja tilan käyttäjiä osallistava toimintatapa. Mallissa huomioidaan ongelman teknisen ratkaisun ohella myös ongelman ratkaisuprosessin inhimillinen ja sosiaalinen puoli – työyhteisönäkökulma.

Toimintatavat sisäilmaongelmissa on hyvä sopia etukäteen

Malli perustuu työpaikalle perustettavan moniammatillisen "sisäilmaryhmän" toiminnalle. Mallissa sivutaan myös ennaltaehkäisevää näkökulmaa, vaikka toimintamallin keskiössä ovat ongelmatilanteet ja niiden hallinnan kehittäminen. Ongelmien ratkaiseminen on helpompaa kun toimintatapa mahdollisten tulevien ongelmatilanteiden varalle on työpaikalla mietitty jo etukäteen.

Selkeät ja helposti tunnistettavat tekniset ongelmat – esimerkiksi esim. ilmanvaihtojärjestelmän toimintahäiriö, ikkunasta vetää, patteri on kylmä – hoidetaan toimivan ilmoituskäytännön sekä kiinteistön ylläpidon ja huollon hyvien käytäntöjen mukaisesti. Sisäilmaryhmän käsittelyyn ongelmatilanne tuodaan esimerkiksi silloin kun haitta- ja oireilmoitusten perusteella tilanne vaikuttaa laajemmalla työympäristöön liittyvältä ongelmalta. Sisäilmaryhmän toimintaa vaatii myös tilanne, jossa ongelmat aiheuttavat runsaasti huolta tai jännitteitä työyhteisössä.

Sisäilmaryhmä voi toimia paitsi ongelmatilanteiden käsittelyn foorumina sen lisäksi myös ennaltaehkäisevän toiminnan koordinoijana työpaikalla.

Tietokortti 17 • Sisäilmaongelmien ratkaisun toimintamalli

Toiminta sisäilmaongelmatilanteissa

Toimintamallin vaiheet voidaan tiivistää seuraaviin pääkohtiin:

- Sisäilmaryhmä suunnittelee ongelman käsittelyprosessin ja prosessin aikaisen viestinnän, tekee prosessia koskevat päätökset yhdessä neuvotellen ja kaikkien ammattiryhmien osaamista hyödyntäen sekä esiintyy ulospäin yhtenäisesti
- Taustatiedot kerätään, katselmoidaan ja dokumentoidaan
- Tehdään alustava tilannearvio ja suunnitelma tarvittavista lisäselvityksistä sekä aikataulu
- Tarkennetaan ongelman määrittelyä, tehdään riskinarviointi ja asetetaan konkreettiset, mitattavat tavoitteet
- Päätetään riskinhallinnasta; suunnitellaan, aikataulutetaan ja toteutetaan korjaavat toimenpiteet
- Toteutetaan loppuseuranta
- Huolehditaan hyvästä tiedonkulusta ja riskiviestinnästä koko prosessin ajan

Sisäilmaongelmien ratkaisu vaatii moniammatillista yhteistyötä

Sisäilmaongelmien ratkaisussa on kysymys mittavasta moniammatillisen yhteistyön ponnistuksesta, johon vain harvalle työpaikalle on käytännössä kehittynyt rutiineja.

Hyvin sujuva moniammatillinen yhteistyö vaatii onnistuakseen sekä yhteistyön rakenteiden organisointia että tietoista kehittämistyötä. On opittava toimimaan yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö edellyttää eri intressien ja ammattiryhmäkohtaisten työskentelykäytäntöjen yhteen nivomista, eri toimijoiden roolien selkiyttämistä ja yhteisen tavoitteen löytämistä. Yhteisen viitekehyksen muodostaminen ja uudenlainen yhteistoiminta vaatii harjoittelua eikä ole aina helppoa kun tehtävänä on hankalien sisäilmaongelmien käsittely. Yhteinen koulutus, yhdessä toteutetut työpaikkakäynnit sekä tasavertainen, toisen ammattiosaamista ja tilan käyttäjien kokemuksia arvostava vuorovaikutus luovat hyvän pohjan onnistumiselle.

Viestintä avainasemassa sisäilmaongelman ratkaisussa

Hyvä viestintä tukee ongelmanratkaisua. Se ei ole pelkästään tiedon välittämistä vaan vastavuoroista näkemysten vaihtamista. Osallistavassa viestintäprosessissa kaikki osapuolet voivat saada äänensä kuuluviin ja myös tuntea tulevansa kuulluiksi. Terveysten liittyvistä riskeistä puhuttaessa myös tunteet ovat pelissä mukana ja joskus voidaan ajautua ristiriitoihin. Tunteiden ja erimielisyyksien sivuuttaminen tuntuu usein helpoimmalta ratkaisulta, mutta niitä välttelemällä joudutaan yhä vaikeampiin tilanteisiin.

Sisäilmaongelman hoitamiseksi tehtävän toimintasuunnitelman osaksi tuleekin laatia viestintäsuunnitelma. Viestintää tulisi tarkastella neljästä näkökulmasta

- Miten saada tarvittavaa tietoa tilan käyttäjiltä sisäilmaryhmälle?
- Mistä asioista, missä vaiheessa ja millä tavalla sisäilmaryhmän tieto tulisi välittää tilankäyttäjille?
- Miten vahvistaa ongelmatilannetta hoitavan sisäilmaryhmän sisäistä tiedonkulkua ja viestintää?
- Miten huomioida ulkoinen viestintä, tiedotusvälineet?

Viestintää suunniteltaessa on hyvä pitää mielessä seuraavat periaatteet (Outbreak communication, WHO 2005):

- Rakenna ja ylläpidä luottamusta
- Tiedota ajoissa
- Vaali toiminnan läpinäkyvyyttä
- Kunnioita ihmisten huolestuneisuutta
- Suunnittele viestintä etukäteen

Lisätietoa:

Lahtinen M., Lappalainen S., Reijula K. **Sisäilman hyväksi**. Toimintamalli vaikeiden sisäilmaongelmien ratkaisuun. Työterveyslaitos 2006.

Lahtinen M, Ginström A, Harinen S, Lappalainen S, Tarkka O, Unhola T. **Selätä sisäilmastokiista – viesti viisaasti**. Työterveyslaitos, Helsinki 2010.

Lisätietoja toimintamallista ja siihen liittyvästä koulutuksesta antavat:

Sanna Lappalainen, puh. 030 474 2961, sanna.lappalainen@ttl.fi

Marjaana Lahtinen, puh. 030 474 2931, marjaana.lahtinen@ttl.fi

Heidi Salonen, puh. 030 474 2937, heidi.salonen@ttl.fi

Lisätietoa sisäympäristöstä:

www.ttl.fi/sisaymparisto

www.ttl.fi/